

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

GENER 1990

N. 111

PÒRTIC

Fa poques setmanes que el nostre parlament aprovava una proposició no de llei en la qual afirmava que Catalunya no renuncia al dret de l'autodeterminació. Aquesta decisió ha fet córrer tinta a dojo i encara porta cua. Des de l'Altiplà s'ho han agafat gairebé com un "decret d'independència" amb tots els ets i uts, i és que per a ells la "unidad de la Patria" és inqüestionable. Per a ells és fonamental i precís de creure que nosaltres som tan espanyols (o més) que els mateixos espanyols i que la nostra pàtria forma part de la seva, per això no volen sentir parlar de separatismes i els espanta que algú pensi de debò que a l'Estat espanyol hi ha més d'una pàtria.

Allò tan suat que el franquisme es va inventar de "Espanya es diferente" encara està en tot el seu vigor; aquí no s'hi

valen les reclamacions del dret d'autodeterminació, perquè "Espanya no és Alemanya" va dir, més o menys Felipe González i qualsevol comparança és absurda; ells sí que poden demanar el dret d'autodeterminar-se, però nosaltres no. Aquest mateix govern veu em bons ulls les reclamacions de sobirania de les tres antigues repúbliques bàltiques i, fins i tot, les veus dels nacionalistes de les moltes petites nacions amagades dins els estats de l'Est, però, no, els catalans no hem de demanar l'autodeterminació perquè "nosaltres" som espanyols, però, és clar, això és una cosa que decideixen ells per nosaltres, ja que nosaltres no tenim el dret d'opinar.

Això de voler decidir uns pels altres és una cosa que molta gent (governos i estats censors) han fet i fan, i sempre són ells els que tenen el

dret d'escollir el que ha d'agradar o han de fer els altres. Per això dins la història (i fins i tot en la història més recent) hem vist coses veritablement esfereïdores d'allò que es pot arribar a fer quan algú (una persona, però també un estat) imposa la seva voluntat per sobre de la dels altres, i si tenim memòria no cal afegir-hi res més.

A Madrid, i malgrat ja faci vora quinze anys que va caure un règim feixista, malgrat que ara hi ha democràcia i malgrat que hi governi un govern socialista, mai no han acceptat que Catalunya pugui exercir aquest dret. Sempre s'han cregut amb "tot el dret del món" que han de ser ells els qui han de "decidir per nosaltres", i nosaltres, com sempre a callar.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I D'INFORMACIÓ LOCAL

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

CASTELL, 23

ARTESA DE LLEIDA

INDEX

1	PÒRTIC
4	BALANC DEMOGRÀFIC 1989
7	JOCs I JOGUINES
	Cèlia
9	EL FI DE LA FI
	Lluís
11	SOTA LES SALADES
	Felip Gallart i Fernàndez
16	L'AIGUA
	Josep Ma Cuadrat i Ribelles
18	BREU MEMÒRIA DESCRIPTIVA
	Alternativa Ecologista d'Artesa de Lleida
21	L'ART DEL BONSAI
	Mateu Esquerda
23	CARTES A UN PSICÒLEG
	Ell
25	FOLKLORE ARTESENC
	A.C.
6-24	HUMOR

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

Departament de Cultura
Generalitat de Catalunya

amb el suport de
Diputació de Lleida

BALANÇ DEMOGRÀFIC

1989

NAIXEMENTS

NOM DEL NASCUT	NOM DELS PARES	DATA
Ivert Domènech i Nadal	Enric i M ^a Carme	31-01-89
Eric Gort i Castro	David i Nuri	07-08-89
Josep Barberà i Escoda	Francesc i Assumpció	28-09-89
Anna Gallart i Valencia	Josep M ^a i Maria	16-11-89
Eladi Bonastre i Marsal	Alfred i Pepita	03-12-89
Roman Beas i Mor	Santiago i Montse	06-12-89

DEFUNCIONS

NOM I COGNOMS	DATA	EDAT
Josep Berengué i Garrós	09-03-89	86
Bautista Solé i Bonet	09-05-89	69
Marcos Mola i Andrés	30-05-89	17
Ramon Galitó i Gallart	30-06-89	90
Gabriel Gatus i Barrufet	01-07-89	85
Antonia Solé i Bonet	03-07-89	70
Josep Paris i Bonastra	17-09-89	75
Josepa Puig i Freixenet	17-11-89	81
Josep Batlle i Badia	07-12-89	72
Eliseo Garros i Seso	27-12-89	52

Ramon Moncusí i Nogué	15-01-89
Josepa Garròs i Olomí	27-03-89
Blai Iglesias i Oriol	25-07-89
Antonio Lara i Menacho	25-10-89

La població censada a Artesa el dia 1 de gener és de 1165
habitants

MATRIMONIS

José Ignacio Muniesa amb Josefa Laura Argilés Manel
dia. 04-03-89

David Gort i Esteve Amb Nuri Castro Mayo
dia. 12-03-89

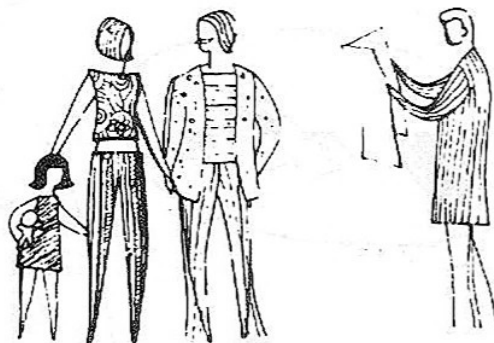
Miquel Angel Navarro Solé amb Natividad Corretgé Solé
dia. 17-03-89

Jaume Batlle Farran amb Elena Olomí Batlle
dia. 29-04-89

Miquel Roca Callau amb Ivonne Cabada Sanz
dia. 10-06-89

Dionisio Mesteinin Lopez amb Alba Nativitat Bonastre
dia. 17-09-89

Juan Luis Vila Guardia amb Verònica Liarte Iglesias
dia. 01-10-89

UN DIA DIFERENT...

EN PEP
L'ARTESENC
SÓC INOCENT
HOLA; SI, HOLA...

DESEMBRE
28
DIJOUS

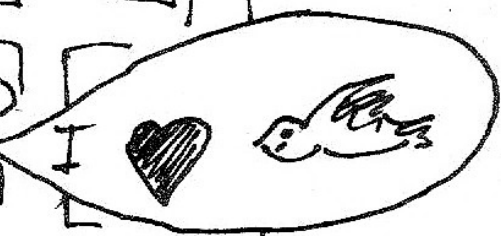
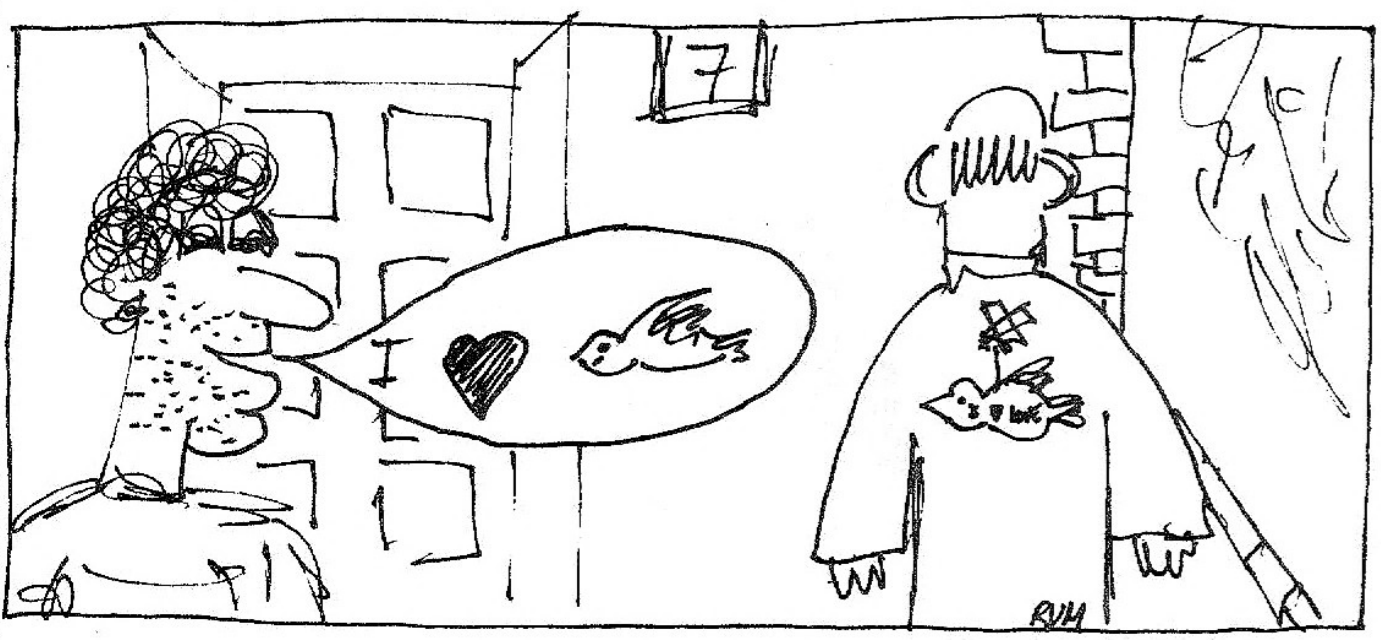

AVUI ÉS LA MEVA, ESTÀ TOT PERMÉS,

LA SEU ECOLOGISTA

JA, JA, JA...

JOCES I JOGUINES

Quants bons moments se'ns desperten en la nostra ment i quantes imatges viscudes passen per davant dels nostres ulls, en sentir aquestes dues paraules. Sonen a màgia, a rialles, a plaer i satisfacció, guardant dins seu aquelles malifetes mai no explicades, aquella amistat creada, aquell desig per la vida, aquells somnis viscuts imaginàriament.

Qui no pensa en el joc, com a record profund de la infantesa, com a eina de diversió suprema, amb una mica de recel per sentir-lo cada cop més lluny.

Qui no creu en el joc, com afiliat de la infància, portador de moments inoblidables, de contactes amb l'entorn, de gatzara i satisfacció.

Recordeu els vostres jocs?

Ben mirat, quin món més sorprenent!!

Es el món de la quitxalla,

el món utòpic de les possibilitats, on tot pot tenir vida, on tothom hi té cabuda, i on esdevé natural la cosa més extravagant.

El joc, sempre ha estat l'eina mare d'entreteniments, i d'ell han sorgit les joguines com a objectes fets expressament per a jugar. Ara en aquests dies, en veure la televisió ens sentim envaïts d'esquitxos on hi surten els mil i un jocs. Jocs i joguines creades amb una complexitat de mecanismes que intenten apropiarse cada cop més a la realitat, a cercar el que en un principi semblava impossible, i veritablement provoquen en els nostres ulls pampallugues d'admiració.

La tecnologia ha avançat molt en aquest camp, les joguines que dia rera dia s'incorporen al mercat ho fan en gran proporció i escala, i amb un

alt nivell de tecnicisme.

Però no hem d'oblidar, que aquestes joguines tan maques, alhora limiten la capacitat de creació i invenció d'un infant, se'ls presenta tot mig fet i amanit, només cal prémer un botó. Ja no es crea d'un pal un ninot, ni s'aprofiten tots aquells objectes i vestimentes que anys enrera guarnien les golfes, no cal fer vestidets ni pistoles, ni arcs, ni fletxes, l'aliciant és un altre molt diferent. És el goig d'un moment, d'un instant, com a molt, durarà una setmana, i després quedarà arraconat, company de la sol.licitud, element decoratiu de la cambra.

Sembla evident, que no per més i millors joguines, un juguï més i millor, però és clar, l'nomenada societat consumista, la qual tantes vegades ha estat motiu de conversa en les pàgines de "La Femosa", requereix que el dia de reis, els nens vagin a recollir un gros paquet d'elevat preu, que per les seves honomàstiques rebin aquell

objecte anunciat a la televisió que potser mai no empraran.

Creiem, innocents de nosaltres, que d'aquesta manera queda una mostra més clara del nostre efecte vers aquests petits infants que estimem tantíssim.

Ens equivoquem, aquest és un altre aspecte de l'engranatge de la cadena en què estem immersos. Rera aquest fet, què queda realment? Quin valor i quina importància tenen aquestes joguines per a la nostra quitxalla?

El joc ha passat a un segon terme, supeditat a les joguines, i sembla que sense joguines no es pot jugar.

Altres cops, se'ns escapa de les mans un valor, un motiu amb contingut que ens ompli, deixant el joc sense significat, i fent que perdi aquell encant tan seu i propi.

I d'aquí la frase tan sentida, i que caldria que desaparegués: "Aquests infants, amb les joguines que arriben a tenir... NO SABEN JUGAR A RES".

Cèlia.

El Fi De La Fi

El títol d'aquest conte podria ser perfectament el de malson d'una nit d'estiu, ens parla de la Maria i en Salvador que vivien en un poble a la vora d'una petita capital de segon ordre.

Un bon dia es trobaven parlant amb el Josep, un artesà amb la cara plena de pèl i que treballava en un obrador a la vora d'una riera. El dia era tranquil, només pertobat per la circulació d'alguna moto o la remor d'un tractor que treballava a prop.

Estaven parlant del tabac i el que representa el deixar el vici i el positiu que era de cara a la superació personal, encara que el futur de tots estava envoltat per uns núvols que provenien de la tensió entre les grans potències.

En aquell moment semblà que tot s'il·luminés, com si el sol entrés per les escletxes, que la claredat que venia de la porta els envoltés, aïllant-los

amb una resplendor asfixiant.

A l'instant el poble semblà secsejat per un huracà, les teulades volaven, els arbres eren arrencats i emportats sense resistència, el cel s'omplí de trons i llamps enfosquint-se com si anés a descarregar una bona tronada, però en lloc de gotes d'aigua començà a caure una mena de neu negra, era cen-dra radioactiva el que quedava dels homes i cases del voltant.

Els anys anaven passant, el poble havia desaparegut convertint-se en una mena de base de supervivència, amb uns habitants que venien de tot arreu com amnèsics pelegrins d'una guerra que no conquereix només aniquila.

En Salvador, que treballava abans al camp, era conductor del mòdul de subministres, la Maria havia deixat la seva feina d'educadora per la d'ajudanta a la infermeria en el mòdul hospital perquè ara, de nens ja no n'hi havia. Aquest dos mò-

duls no gaire militaritzats era allò en què s'havia convertit aquella petita comunitat.

Justament avui la Maria s'havia trobat que un dels seus pacients havia començat a cristal·litzar les extremitats inferiors, en despertar-se va notar que no podia moure's, en aixecar el llençol va veure que les cames estaven juntes amb un aspecte de cua de sirena transparent.

Sense cap drama, el Salvador i la Maria varen portar a l'home a un desolat paratge, la vall de la resurrecció, així anomenaren aquell lloc on el desig de supervivència es feia realitat, on la vida present entrava en metamorfosi de forma accelerada convertint-se en objectes minerals que en un futur llunyà revertirien als sers actuals.

En el lloc es podien veure algunes mones, es creia que no eren vingudes d'enlloc sinó resurreccions sobtades, fetes de mala manera.

Un dies abans en Salvador havia escoltat sense voler una

conversa entre el cap de la base i els dos enginyers, semblava ser que el mòdul de supervivència estava produint uns productes vegetals que acceleraven les mutacions i no sabien com ho podien parar, no trobaven llavors pures ni terra ni adobs sense contaminar.

Quan la camioneta-ambulància arribà a la vall, buscaren un lloc bonic i descarregaren el pacient entre somriures forçats, ell els havia donat les gràcies i poc a poc es van anar sumint en el somni mineral transformant-se en uns segons en una preciosa estructura lluent.

La Maria li preguntà al Salvador si pensava que tenien sort, però no contestà, el fet d'estar vius no era suficient, a poc a poc s'abraçaren i de forma increïble varen desaparèixer, potser es varen complir els seus desitjos.

Els supervivents de la base quedaren estupefactes quan no varen trobar ni rastre de la parella i això que es trobaven a la vall de la resurrecció.

SOTA LES SALADES

ENTORN DE L'ERMITA

I

SANT RAMON

EL CAP DE SANT RAMON (IV)

Per tal que el títol no doni motiu a desafortunats equívocs, que podrien fer pensar que Sant Ramon Nonat morí decapitat, com altres il.lustres profetes i apòstols del Salvador, els quals, per escampar la paraula de Déu entre els pagans moriren en execrable martiri, donant, amb el seu heroic sacrifici, prova solemne i exemple de fidelitat al Senyor. Aclaro, doncs, que el nostre home, després d'obrar molts miracles, morí, sense cap més violències que les naturals, en olor de santedat, en baixar el mateix Nostre Senyor, voltat per una cort magnífica d'àngels a donar-li de la seva dolcíssima mà el confort del darrer sacrament.

Era tant el respecte i l'adoració que hi havia pel venerable Ramon, que diversos po-

bles i ciutats del nostre país es disputaven l'honor de posseir les seves despulles. Per no arribar a malsanes renyines, que de cap manera haguessin estat agradoses al cor del nostre sant, el seu padrí, el vescomte de Cardona, determinà carregar la caixa del difunt damunt una mula cegai deixar que fos l'animal qui decidís, al seu criteri, el lloc on dipositar les sagrades restes. La pobra mula demostrà gaudir d'un enteniment que honora a tan difamada espècie, i va caure morta, després d'entrepussar a Bergós i a Torà en el mateix poble on el sant havia nascut, el Portell. I és que de vegades els designis del cel se'ns mostren per camins que escapen el nostre minvat intel.lecte. Per això tothom prengué aquell acte com un miracle on el sant expressava la

seva darrera voluntat. Allí mateix on la mula defallí per sempre, s'hi aixecà un santuari on es reverencien encara les restes del sant i que és causa i motiu de fervor popular i solemne oració.

La nostra història, però, comença molt de temps després de la mort del sant; quan les guerres carlines flagel·laven aquestes comarques i els homes havien perdut l'obligat respecte a les còses del cel i a ells mateixos. La sang corria com un reg d'aigua pels camps i les santes imatges, les esglésies i els sepulcres eren profanats per la més ferotge cobdícia. El dimoni s'havia encastat en l'ànima com el greix als malucs; com el rovell corromp la duresa del ferro, així el pecat alterava la natura dels homes i els envilia fins al moll més profund dels ossos. Els genets espantosos de l'apocalipsi cavalcaven escapsant tot brot de bondat i s'acarnissaven cruelment en les pells més tendres i nobles. Tot era fosc, follia i misèria.

Al poble, l'escultura de Sant Ramon, que hi havia sobre

la pedra llinda de la porta d'accés, fou escapçada pel coll, entre burles grolleres d'uns soldats que havien sortit enfollonits de l'ermita, en no trobar prou riqueses materials per satisfer el seus apetits de cobejança. El cap rodolà entre la pols, com un còdol que l'aigua s'enduu riu avall, i es deturà prop del camí, amagat entre unes mates de fenàs.

Allí es va quedar molt de temps, fins que un dia, una dona de Pobla de Cérvoles, que havia vingut a Artesa a visitar els seus parents i ajudar-los a collir les olives, en passar pel davant de l'ermita s'adonà que la sàrria de la somera estava desnivellada; per equilibrar-la estirà la mà cap a les vores del camí per arreplegar una pedra i compensar el pes, sense adonar-se'n que agafava el cap de Sant Ramon. El tirà dins de la sàrria i, satisfeta pel resultat, continuà fins a casa dels parents. Una vegada allí, sense desabillar el guarà per fer més via, després d'esmorzar, se'n tornà al seu poble.

Un grapat d'anys després,

per les festes de la Mare de Déu de la Junquera, patrona de PObla de Cérvoles, una neboda d'aquella dona que s'endugué el cap del sant, anà uns dies a aquest poble a passar la festa major. Mentre la seva tia trencava ametlles a l'entrada de casa, la noia li va dir:

-Tia, per què no em deixeu veure aquesta pedra que teniu entre mans.

-Ai filleta, té, i tant!

-Però tia que no us n'heu adonat que aquesta pedra és el cap de Sant Ramon, de la nostra ermita- digué la noia després de mirar-se amb atenció aquella pedra.

-Ai Jesús "perdonau-me"! exclamà la vella mentre es persignava.

-I tant, tia, i tant! Aquesta pedra és el cap del Nonat, que per les guerres carlines uns soldats van escapsar d'un tret i que tothom del poble ja donava per desaparegut.

-A veure! deixame-la mirar! -i en observar-la atenta-

ment, tota trista, afegí -tens raó filleta, tens raó, ara que hi reparo bé. La devia agafar, sense pensar, aquell any que vaig baixar a Artesa per ajudar casa vostra a collir olives i davant l'ermita vaig plegar aquesta pedra per nivellar la sàrria de la somera. Que Déu em perdoni. Té porta-la al teu poble i digues que ho vaig fer sense voler.

-No us preocupeu tia, així ho faré.

-I pensar que l'he fet anar tant de temps per trencar ametlles. Déu meu, Déu meu, que pensarà Sant Ramon Nonat.

-Ai tia, un parenostre per als que van errats. Que hi voleu fer! El sant ja se'n farà càrrec.

I així fou com el cap de Sant Ramon Nonat va poder tornar al poble, quan ja tots els artesencs el donaven per perdut. I és que no hi ha res com un final feliç per tal que les històries siguin de bon contar.

Felip Gallart i Fernàndez

L' AIGUA

Es la cosa més formosa de la vida,
ufania dels animals, plantes i ocells,
objecte que té un preu, valor sens mida,
éssent cosa imprescindible per a tots ells.

Quan tu caus del cel, amb molta abundància,
quasi que sembla que n'és obligada,
i, quan la secada tens molta importància,
llavors escasseges, i ets molt recordada.

Si tu t'abstens, fas tenir molta quimera,
ja que els camps es queden bastant perduts,
el pagès, en aqueix cas es desespera,
perquè els arbres, ja no mesen ni fan fruits.

Liquid d'aigua, que per les bromes vessada,
quantas vegades en venir molt has tardat,
molt preocupant, la teva arribada es esperada,
éssent llum que il·lumines la humanitat.

Si no ets puntual, fas a tots molta delera,
és llavors quan les plantes s'engroqueixen,
quan altrament som samunt de la sequera,
on veiem que moltes d'elles es marceixen.

Es un líquid que és or, també riquesa,
i, tant si ets de pluja com si ets de neu,
quan la gent amb tu, està més que palesa,
que no ets utopia, sols ets bé de Déu.

*Ets la verdor dels camps, tots ells molt ben llaurats,
quan arribes, i amb la pluja els humiteja,
ets la saó, per tots els arbres benaurats,
i als mateixos la mollina els entendreix.*

*També ets la mare de tot allò que hi ha a la terra,
ets carn, ets vi, també el pa de cada dia,
tu ets els fruits, que qui els recull amb vida aterra,
molt bé en sap, que sense tu res es faria.*

*Ni or ni plata, envers tu, res no té valor,
per apagar la sed, ets molt de formosa,
i quan t'ofereixes, amb molt d'amor,
el teu servei a l'humà és molt preuat.*

*Tu ets vida, tant de les plantes com dels ocells,
ets energia que dones llum a la humanitat,
com la il·lusió i l'esperit de tots aquells;
que vivim amb pau amor i fraternitat.*

*Tal com hem vist l'aigua és riquesa, també amor,
més, i si tu arribes amb prestança,
dones el i la vida, al bon llaurador,
i ell l'ofereix al proïsme amb abundància.*

*Amb res no deixaràs tant sadollat l'apetit,
i com tampoc apagaràs tant la set,
que, amb un trago d'aqueix incolor líquid,
quedant altrament el cos molt satisfet.*

Josep Mª Cuadrat i Ribelles

L'ALBAGES, Novembre del 1983

BREU MEMÒRIA DESCRIPTIVA

DE LA RECOLLIDA SELECTIVA DE RESIDUS SÒLIDS URBANS PER PART DELS ALUMNES DE VUITÈ D'EGB DEL COL·LEGI PÚBLIC "CASIMIR SANGENIS I BERTRAN" D'ARTESA DE LLEIDA.

Des de fa tres cursos escolars -aquest és el tercer- els alumnes de vuitè de Bàsica de les Escoles d'Artesa de Lleida, estant portant a terme, per iniciativa de l'Associació "Alternativa Ecologista d'Artesa" i amb el vist-i-plau del Consell Escolar i l'Ajuntament de la Vila, una RECOLLIDA SELECTIVA de residus sòlids urbans que, any rera any, ha crescut en interès i participació.

ELS OBJECTIUS de l'esmentada recollida són, ultra la destinació integral dels guanys per al viatge de fi de curs dels alumnes, de vuitè, CONCENCIAR LA POBLACIÓ i en especial ELS ESCOLARS de la importància de l'aprofitament d'uns materials que anirien a parar a les escombraries amb el conseqüent i creixent problema

ecològic, la meitat de les deixalles són residus sòlids de difícil putrefacció (llaunes, vidre...) o contenen elements altament contaminants: PVC (plàstics...). Tot plegat, aquests materials EMBRUTEN EL TERRA del nostre terme alhora que el CONTAMINEN, RESTEN BELLESA al nostre paisatge i HIPOTEQUEN TERRENYS que poden ser destinats per al conreu o altres menesters més adequats.

Un altre OBJECTIU és preservar el planeta de L'EXHAURIMENT DE LES MATERIES PRIMERES, alhora que col·laborem en L'ESTALVI D'ENERGIA perquè disminuïm el cicle de processat que va des de la primera matèria sense elaborar fins al producte.

UN ALTRE OBJECTIU, és el d'educar els nostres alumnes en una RACIONALITZACIÓ del consum,

defugint la idea del COMPRAR-USAR-LLENCAR.

El primer curs 1987/88 es va recollir un total de 9.865 kgs. Cal tenir en compte que d'aquest total 4.350 kg. pertanyen al primer mes que es féu la recollida.

El segon curs escolar, 1988/89 es va recollir un total de 11.040 kgs. Hem de constatar que la quantitat no solament s'ha conservat sinó que ha augmentat lleument.

El tercer curs escolar, 1989/90 (només fins al dia de en què es realitza aquesta memòria, desembre-89) dos mesos de recollida: octubre i novembre. 6.702 kg.

Una vegada recollits i classificats, els materials són transportats a lleida capital per mitjà d'un camió-container de l'empresa "Antoni Vilella Felip", situada al Polígon Industrial "El Segre", tlèf.20.12 06, la qual empresa es dedica, a la recuperació de primeres matèries.

No podem deixar de banda tampoc, el testimoniatge del mateix escombriaire municipal, el qual ens va fer saber que ha

notat un gran canvi en el procés i contingut de la recollida pel que fa a papers, vidre i plàstics. La disminució notable dels mateixos, fa que no hagi de cremar tant sovint aquests residus sòlids, el fum dels quals, a part d'intoxicar l'atmosfera, són sumament molestos per a la població i els cotxes que circulen per vies a prop de l'abocador.

Per tot això que acabem d'esmentar, considerem que la recollida selectiva de materials per al posterior reciclat és una tasca del tot honorable i positiva que caldria potenciar al màxim a través dels mitjans idonis: projecte de planificació, propaganda de sensibilització ciutadana per tal que aquesta recollida passés de l'anècdota esporàdica d'una vegada al mes, a una realitat concreta i madura. Només llavors podrem afirmar que haurèm salvat la intenció. Ens haurèm alliberat definitivament dels problemes que ocasionen els actuals abocadors, alhora haurèm trobat tanmateix una alternativa contundent a les actuals incineradores que, a part

del seu alt cost i manteniment, no fan més que invertir el procés de contaminació, en comptes d'anar al sòl i subsòl i a l'atmosfera, la qual contaminació torna a la terra a través de la pluja, l'aire...

No cal dir que caldria promocionar la recollida selectiva a altres àmbits d'abast més gran: consells comarcals, ciutats... on els efectes positius encara serien més remarca-

bles i preveure que l'experiència que en aquest sentit es fa notar a l'Europa i l'Amèrica del Nord, ens pot ajudar a legitimar la nostra i contemplar el tema com una idea de progrés i de planificació raonada dels assumptes socio-ecològics dins d'una perspectiva política del medi ambient avançada, respectuosa i solidària amb l'entorn connatural de l'ésser humà.

ALTERNATIVA ECOLOGISTA
D'ARTESA DE LLEIDA

L'ART DEL BONSAI

Cada vegada és més freqüent sentir parlar del terme "BONSAI".

El mot "BONSAI" en japonès a l'igual que la mil·lenària paraula xinesa "PUN-SAI" signifiquen arbre o planta dintre d'un test, per tant de reduït volum, però que aconsegueix expressar tota la grandiositat d'un arbre al seu entorn natural.

El cultiu de l'arbre amb test té els seus orígens a la Xina. es tenen notícies de dibuixos i gràfics representant arbres BONSAI pertanyents a 2000 anys a.C. Posteriorment, cap al segle XIII s'esdinsà cap al Japó. Després de la segona Guerra Mundial començà a estendre's per Europa i EE UU. A Catalunya, tot i conèixer-los del continent europeu no pren peu fins l'any 1977, que se celebra a Barcelona l'exposició Jardí-

nova, on s'exposa la col·lecció particular d'un dels seus pioners, el Senyor Faust Vergès, col·lecció admirada i després seguida per nombrosos aficionats a la jardineria.

El BONSAI és un art viu, doncs al contrari de pintors i escultors que un dia acaben la seva obra, l'aficionat o cultivador del bonsai continua modelant-lo tota la seva vida. Com una vital obra d'art, l'arbre al test canvia d'estació en estació. Els botons s'obren primerencs a la primavera i els segueix a l'estiu la verdor del fullam. La tardor enriqueix encara més en color les fulles, i l'hivern desvetlla el nu elegant de l'arbre. El BONSAI suposa doncs una font de plaer i atractiu al llarg de tot l'any per a qui el practica.

Tot i que sempre ha tingut quelcom de misteri, fins i tot

d'exotisme, potser pels seus orígens llunyans, la veritat és que qualsevol persona amb uns coneixements bàsics de jardineria i un mínim de sentit estètic pot crear el seu propi BONSAI. Aquest cultiu es veu afavorit pel seu reduït volum, que permet tenir-lo a qualsevol vivenda, i puguin gaudir dintre d'ella de la natura, admirant la bellesa pròpia dels arbres, miniaturitzats solament en mides, però conservant totes les seves qualitats estètiques.

La possibilitat de formar en BONSAI qualsevol espècie vegetal, podent acollir-nos a les varietats més conegudes, o les que millor s'adapten a les condicions ambientals on vivim, afavoreix també uns resultats molt positius de cara a la vida i longevitat del BONSAI així com una certa familiaritat en-

torn seu que ens ajudarà a l'hora de cuidar-lo: sigui poda, adobat, lluita contra malalties...

Per acabar sols dir que l'art del BONSAI necessita més que res una identificació i un amor entre arbre i persona; selecció de l'espècie, temps, sembra, poda, cultiu, regs, lloc de cultiu, llum... tot seria insuficient si no hi hagués un corrent de simpatia i afinitat entre ambdues parts.

Us recomano que us interesseu per qualsevol revista o publicació especialitzada en BONSAIS, que aprengueu a conèixer-los i admirar-los, millor en centres de jardineria o tendes del ram i si us és possible intenteu gaudir de la seva presència a casa vostra. De veritat, és un plaer.

Mateu Esquerda

CARTES

A UN

PSICÒLEG

Sobrer tot hi estareu d'acord que, en els darrers 30 anys (posem una xifra una mica a l'atzar) hem vist o ens han contat canvis que pateix la societat occidental al nivell més íntim i personal.

Les relacions afectives d'un individu enfront dels altres i també davant d'ell mateix en són un clar exemple. S'ha observat d'una manera generalitzada la pèrdua de la simplicitat, i frescura d'aquestes relacions. En canvi hem guanyat en complexitat i també en precocitat.

Tots aquests canvis en les relacions afectives, ens porten a la necessitat d'una ajuda exterior, d'una llum que ens guïi, d'algú que ens escolti en la penombra. Això explica l'allau de psicòlegs, gabinets d'orientacions, psiquiatres, etc.,...

Aprofitant aquest estat de

les coses, aquesta revista, amb una clara intenció mèdica obre una nova secció, de cartes escrites a un professional per solventar els atarrossaments mentals que atormenten un jove del nostre poble.

Seran una sèrie de cartes obertes, utilitzades com a eina didàctica, que ens permetin també de reflexionar "intra-nos" sobre el nostre particular estat mental. Obviament i per respectar el treball professional del psicòleg, la resposta a les cartes no es farà mai pública.

Si en acabar aquesta sèrie epistolar, algú es quedés amb dubtes seriosos sobre el seu "ego", aquesta publicació es plantejaria d'obrir totalment la secció a mode de "consultori..."

Encetem doncs la secció amb una breu carta, introductòria i de presentació.

Benvolgut senyor (realment no sé quin títol o distinció utilitzar: doctor, professor, metge, il.lustríssim, etc.).

Em dirigeixo a vostè, sota el consell de gent coneguda meva (no parlo d'amics) demanant-li que m'atengui.

El problema és que, realment de què m'ha d'atendre? Miri, li seré clar des del començament:

Em trobo sol amb els meus pensaments, tot i que en parlo amb algú de tant en tant. Però les amistats no estan per rotllos foscos i a la fi tothom em diu el mateix: xaval, parla amb un psicòleg, això teu és greu!

I heus ací que finalment els faig cas. Però de tot això, també li haig de confessar que em rebel·lo a pensar que estic malament, sóc un noi molt normal, i utilitzo la rialla en un 60 % de les converses informals les xifres canten.

Bé ara no tinc més temps. Properament ja li faré arribar les meves primeres cabòries, si és que creu realment que jo mereixo la seva atenció: el seu tractament.

Per la qüestió de les despeses, i de la manera de pagament, m'indicarà el com i el quant.

Esperant notícies vostres.

FOLKLORE

ARTESENC

Festes i tradicions a través l'any (10)

CORPUS CHRISTI:

La festa de Corpus es celebra 60 dies després de Pasqua, és per això que la data oscil·la entre els darres dies i maig fins als últims de juny. Generalment, doncs, s'escau al juny, és per això que els artesencs deien:

Frop o lluny,
Corpus al juny.

La festa de Corpus Christi, a Artesa, era de les més esperades, sobretot per la processó de la tarda. Molts dies abans, la canalla, ja començaven a fer "paperets" (retallar papers de colors a quadrets molt petits). El mateix dia de Corpus, pel matí, molta gent anava al canal vell a fer ginesta, tant per a guarnir un tros de carrer com per llençar-lo des del balcó (jun amb els paperets) al pas de la processó, davant del tàlem que protegia el sacerdot portador de la custòdia.

ELS ALTARS:

A Artesa se'n feia pràcticament un a cada carrer. Els veïns en haver dinat es reunien per a distribuir-se la feina. Amb rames de xop o d'aubí (àlber) emmarcaven el lloc triat per a fer l'altar que, pràcticament, cada any era el mateix. Al centre, arambllada a la paret, s'hi posava una taula que feia d'altar amb alguna imatge o algun quadre o les dues coses a la vegada, i tot plegat s'acabava de guarnir amb llençols, cobrellits o cortines que cada veïna portava de casa seva. També les veïnes portaven testos amb les plantes més ufanoses o florides que tenien. Al tèrra s'hi posava ginesta, fulles d'arbre o de flors, com a catifa,

a vegades desordenadament, a vegades fent algun dibuix.

A Artesa, el costum de fer catifes pels carrers per on havia de passar la processó mai no va estar gaire arrelat. De catifes sempre se n'havia fet, però més aviat com a cosa espontània d'algun veí que d'una manera organitzada, i cal dir que sempre amb més bona intenció que traça.

LA PROCESSÓ:

Era la més llarga (si descomptem les que anaven resant el rosari fins a Sant Ramon) i festiva de les que es feien; passava gairebé per tots els carrers. La gent guarnia els balcons amb domassos i cobrellits, i des d'aquests balcons llençaven els paperets, la ginesta, fulles d'arbre (de freixe o d'acàcia) així com també pètals de rosa i altres flors.

La gent, com sempre, anava organitzada d'aquesta manera: davant, a banda i banda de la processó, els xiquets, amb l'aguatzil al mig posant una mica d'ordre, després dels xiquets els homes i tot seguit les dones i xiquetes barrejades. Al mig de la processó, al davant, les dues banderes, a continuació el cor dels cantors seguits pels nens que aquell any havien fet la primera comunió (vestits de comunió), primer els nens seguits de les nenes, tots en dues fileres; les nenes portaven com uns cistellets, guarnits, penjats al coll amb una cinta, dins el qual hi portaven els paperets dels quals en tiraven un sarpadet davant de cada altar. Al darreda d'aquests nens el sacerdot amb la custòdia a les mans, al seu voltant, tres per cada costat, els membres del Consistori portant el tàlem. Pel fet que Artesa el tàlem sempre el portaven els membres del Consistori, hi ha la frase despectiva que diu:

"Quins uns, pel tàlem"

LES BANDERES:

Tradicionalment les banderes representaven les cofradies del Roser (els casats) i la de Sant Isidre (els fadrins) que a les processons que sortien eren portades pels seus respectius majorals. Quan, després de la guerra del 36-39, com que els majorals ja no van tornar a ser designats, les banderes les portaven qual-

sevol jove (la dels fadrins) o qualsevol casat la dels casats. ja no van tornar a ser designats, les banderes les portaven qualsevol jove (la dels fadrins) o qualsevol casat la dels casats. Normalment eren portades cadascuna pel seu portador amb un o dos ajudants al seu costat.

Aquestes banderes eren un gran màstil d'uns cinc o sis metres d'alt amb el seu domàs corresponent. El màstil estava coronat per un gran pom de flors de paper. Es treien a les processons més importants.

L'ACATAMENT:

Abans que la processó de Corpus tornés a l'església, parava a la Plaça (davant de cal Bosch); allí hi havia un altar molt diferent, ja que, aquest estava muntat al mig del carrer i no adosat a la paret com els altres. Al fons hi havia com una mena de paret feta amb branques de xop, davant d'aquesta i també fet amb branques, hi havia un arc sota el qual hi havia la taula on es depositava la custòdia. Entre aquest arc i la paret del darrera hi havia una cadira on s'asseia el sacerdot. Era el lloc on les banderes farien l'Acatament; la gent que anava arriban s'apinyava al voltant del carrer, sobretot es posaven a la costa que puja a la Vileta. Un cop tothom al lloc, les banderes es disposaven a "actuar".

Començaven els fadrins posant-se al centre del rotlle que deixava la gent. Entre el portador i els dos ajudants, un a cada costat, agafant el màstil de la seva bandera l'ajupien fins a fer tocar a terra el pomell de flors, llavors, sense aixecar-la gaire perquè el llenç no es mogués del centre la desplaçaven cap a la dreta tocant altre cop el plomall a terra, altre cop al centre per a desplaçar-la de la mateixa manera cap a l'esquerra. Quan la bandera ja era altre cop al centre, llavors, agafant revolada, s'havia d'aixecar com més depressa millor a fi i efecte que el drap espetegués per l'esbranzida. S'abançava tres passes i es tornava a fer la mateixa operació. Això es feia tres vegades de cara a la custòdia i dues més caminant endarrera. Un cop els solters

havien fet el seu acatament, els casats feien el mateix (hi havia una mica de contrapunt per veure que ho feia millor). Cap allà als anys quaranta, quan es va crear l'Associació de Dones del Sagrat Cor, aquestes, amb el seu estendart, també feien el mateix ceremonial.

Un cop acabat aquest ritual, la processó continuava fins a l'església on s'acabava amb el cant del "Crec amb un Déu".

A.C.

